

بررسی دیدگاه کتابداران کتابخانه های مرکزی دانشگاه های دولتی کشور نسبت به پیش نویس اصول اخلاق حرفه ای کتابداران و اطلاع رسانیان ایران و ارائه چارچوب برای تدوین نظامنامه نهایی

دکتر فاطمه زندیان^۱

معصومه لطیفی^۲

حسن صیامیان^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی دیدگاه کتابداران کتابخانه های مرکزی دانشگاه های دولتی کشور نسبت به پیش نویس اصول اخلاق حرفه ای کتابداران و اطلاع رسانیان ایران و ارائه چارچوب برای تدوین نظامنامه نهایی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش کلیه کتابداران کتابخانه های مرکزی دانشگاه های دولتی کشور تحت پوشش وزارت علوم می باشد. از آنجائیکه جامعه آماری از حجم و وسعت جغرافیایی زیادی برخوردار است از نمونه گیری تصادفی خوشه ای استفاده شد، با استفاده از این روش کتابخانه مرکزی دانشگاه های دولتی ۷ استان کشور (تهران، مشهد، کرمانشاه، تبریز، مازندران، شیراز، اصفهان) که در مجموع شامل ۳۳ دانشگاه دولتی با تعداد ۴۸۰ کتابدار دانشگاهی می باشد به عنوان نمونه آماری انتخاب شد. در این پژوهش برای گردآوری داده ها از پرسشنامه استفاده شده است. این پرسشنامه بر مبنای پیش نویس اصول اخلاق حرفه ای تدوین شده از سوی انجمن کتابداران و اطلاع رسانیان ایران (شاخه قم) طراحی و تدوین شده است. لازم به ذکر است این پیش نویس بر اساس نظامنامه اخلاقی مدون و مکتوب انجمن کتابداری ۳۸ کشور موجود در سایت ایفلا تدوین و به صورت کتاب منتشر شده است. از آزمون χ^2 من ویتنی و کروسکال والیس برای تأیید یا رد فرضیات پژوهش استفاده شد. نتایج حاصل نشان داد، بین دیدگاه کتابداران دانشگاهی به اصول اخلاق حرفه ای با توجه به تجربه کاری، سطح تحصیلات، رشته تحصیلی، جنسیت، سمت سازمانی، نوع استخدام آنان تفاوت معنی داری وجود ندارد زیرا سطح معنی داری در تمامی موارد ذکر شده از 0.05 بزرگتر است، اما بین دیدگاه کتابداران دانشگاهی به اصول اخلاق حرفه ای با توجه به سن آنان اختلاف معنی داری وجود دارد، زیرا سطح معنی داری از $0.05 < p$ کوچکتر است. از آزمون فریدمن برای پاسخگویی به سؤال پژوهش استفاده شد، نتایج این آزمون نشان می دهد مسوولیت در قبال خود با میانگین رتبه $4/13$ در بالاترین سطح و مسوولیت در قبال حرفه با میانگین رتبه $2/77$ در پایین ترین سطح قرار گرفت، بنابراین اولویت بندی اصول اخلاق حرفه ای از دیدگاه کتابداران دانشگاهی با توجه به نتایج آزمون فریدمن به ترتیب، مسوولیت در قبال: خود، جامعه، استفاده کننده، همکار، متخصصان سایر رشته ها، سازمان و حرفه می باشد.

کلید واژه ها: اصول اخلاق حرفه ای، نظامنامه اخلاقی، کتابداران دانشگاهی

مقدمه

پیشرفت اجتماعی نبوده، بلکه به منزله جزئی از کل پیشرفت، مرحله و کارکرد خاصی را نشان داده است. در مراحل نخستین هدف کتابخانه ها مبهم بوده است، اما از اواخر قرن نوزدهم، واژه "اجتماعی" که از کلمه لاتین "socius" مشتق گردید، در انگاره های فکری انسانی مقام شامخی کسب کرد. جامعه از افراد خود انتظار دارد برای زندگی در آن فردی دوستدار حقیقت، مطلع، محترم، قهرمان آزادی بیان، شهروندی جهانی و خواستار

به منزله بخشی از بافت اجتماعی وجود داشته است. کتابخانه، به عنوان نهادی اجتماعی، جزء جدایی از

^۱ استادیار گروه کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه تربیت مدرس

zandian@modares.ac.ir

^۲ کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه تربیت مدرس mercede_latifi@yahoo.com

^۳ عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی استان مازندران و کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی siamian-46@gmail.com

کتابداران و اطلاع رسانیان ایران مورد بررسی قرار داد. نتایج حاصل از نظرسنجی می تواند انجمن را در تدوین نهایی نظامنامه اخلاقی یاری رساند.

اهداف پژوهش

این تحقیق با هدف بررسی دیدگاه کتابداران دانشگاهی نسبت به پیش نویس اصول اخلاق حرفه ای انجام می شود که اهداف جزئی زیر را در بر می گیرد:

۱. شناخت دیدگاه کتابداران دانشگاهی در خصوص اصول اخلاق حرفه ای پیشنهادی.
۲. شناسایی اصول اخلاق حرفه ای مورد پذیرش کتابداران دانشگاهی.
۳. ارائه چارچوب اخلاقی مطلوب با توجه به نظرات کتابداران دانشگاهی.
۴. کمک به تدوین نهایی نظامنامه اخلاق حرفه ای برای کتابداران ایران.

پرسش های اساسی

این تحقیق قصد دارد برای سوالات زیر پاسخ های لازم را فراهم سازد:

۱. اولویت بندی اصول اخلاق حرفه ای پیشنهادی از دیدگاه کتابداران دانشگاهی به چه صورت می باشد؟
۲. نظامنامه اخلاقی نهایی مورد نظر کتابداران دانشگاهی چه مواردی را شامل می شود؟

فرضیه ها

۱. بین دیدگاه کتابداران دانشگاهی به اصول اخلاق حرفه ای با توجه به سن، تجربه کاری، سطح تحصیلات، تخصص شغلی، جنسیت، سمت، شرایط استخدامی آنان تفاوت معنی داری وجود دارد.

پیشینه پژوهش در داخل کشور

منوریان (۱۳۸۳) در پژوهشی با عنوان " اخلاق کتابداری از دیدگاه کتابداران دانشگاه های دولتی شهر تهران (عوامل موثر در اخلاق کتابداری)" دیدگاه کتابداران دانشگاه های دولتی شهر تهران را مورد بررسی قرار داده است. پژوهشگر در یافته های خود ۷ عامل موثر را شناسایی کرده است، به ترتیب اولویت عبارتند از: التزام عملی کتابدار به اصول اخلاقی، رفتار کتابدارانه،

بر جا گذاشتن جهانی بهتر برای زندگی دیگران باشند. هنگامی که انتظارات جامعه از انسان، به عنوان یک فرد را در نظر می گیریم امکان بالقوه کتابخانه، به عنوان نهادی اجتماعی که می تواند چنین رسالتی را انجام دهد کاملاً نمایان می شود. (آزاد، ۱۳۸۲)

اصول اخلاقی کتابداری نوع رفتار یک فرد حرفه ای را نسبت به اطلاعات و مواد کتابخانه ای تشریح، و تلاش می کند تا رابطه بین افراد حرفه ای و استفاده کنندگان، رابطه افراد حرفه ای و متخصص با یکدیگر و نیز رابطه آنها با مواد کتابخانه ای را تعیین کند. اگر متخصصان کتابداری و اطلاع رسانی بر مفاهیم اخلاقی بنیادی مطرح شده در یک موقعیت حرفه ای ایستادگی کنند، رسالت و ارزش هایشان می تواند تداوم یابد.

بیان مسأله

در تدوین اخلاق حرفه ای کتابداری و اطلاع رسانی، احکام ارزشی، تکالیف رفتار و سلوک، و دستورهای مختلفی برای اجرا از طرف انجمن های کتابداران کشورهای مختلف، سازمان ها و مجامع مرتبط وضع شده است و مسولیت های اخلاقی خاصی برای متخصصان کتابداری و اطلاع رسانی در نظر گرفته شده است. این اصول اخلاقی به حوزه هایی مانند مسولیت در قبال خود، استفاده کنندگان، همکاران، حرفه، سازمان مربوطه و جامعه اشاره دارد (موسوی زاده، ۱۳۸۴).

یکی از پیش شرطهایی که می تواند در پذیرش اصول اخلاق حرفه ای از سوی جامعه حرفه ای موثر باشد، این است که نظامنامه اخلاقی با استفاده از دیدگاه های آنان تدوین شود، زیرا شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، علمی و سیاسی کشورهای مختلف، در محیط های مختلف با هم تفاوت دارند و به نظر می رسد ارزش ها و احکام اخلاقی پذیرفته شده متخصصان کتابداری و اطلاع رسانی در شرایط مختلف نیز متفاوت باشد (موسوی زاده، ۱۳۸۴). آشنایی با دیدگاه کتابداران مشخص می کند کدام یک از اصول اخلاق حرفه ای پیشنهادی مورد پذیرش آنهاست و کدام یک از اصول مورد پذیرش از نظر آنها جزء اولویت های اخلاق حرفه ای می باشد.

این پژوهش دیدگاه کتابداران کتابخانه های دانشگاهی کشور را نسبت به پیش نویس اصول اخلاق حرفه ای

نتایج اثر مثبت اصول اخلاقی را در ارتباط با کاربران، همکار و حرفه نشان می‌دهد. زیرا برخورد شرکت کنندگان قبل از مطالعه اصول اخلاقی با برخورد آنها بعد از مطالعه اصول اخلاقی متفاوت بود.

کوهرلر^۵ (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان "انجمن‌های کتابداری ملی به عنوان منعکس کننده کدهای اخلاقی" کدهای اخلاقی ۴ انجمن کتابداری را به روش مقایسه‌ای مورد بررسی قرار داده است. در این پژوهش کدهای اخلاقی انجمن کتابداران آمریکا قدیمی‌ترین کدهای اخلاقی^۶ انجمن کتابداران فرانسه جدیدترین کدهای اخلاقی انجمن کتابداران شیلی^۷ و انجمن کتابداران کانادا^۸ کدهای اخلاقی میانه در نظر گرفته شد. تحلیل محتوایی کلمات نشان می‌دهد در شیلی کدهای اخلاقی بصورت یک التزام بیان شده اند یعنی این کدها با اصطلاح "کتابداران بایستی شروع می‌شوند" در آمریکا کدهای اخلاقی تعریفی از یکسری رفتارها ارائه می‌دهند یعنی این کدها با اصطلاح "ما ارائه می‌دهیم، ما حمایت می‌کنیم، ما نگهداری می‌کنیم" همراه هستند. کدهای اخلاقی فرانسه ترکیبی از هر دو تعریف و التزام می‌باشد. کدهای اخلاقی کانادا منعکس کننده سادگی است. انجمن شیلی و فرانسه کاملاً دقیق ارزش‌ها، کاربرد و عملکرد کدهای اخلاقی شان را بیان کرده‌اند، در حالی که کدهای اخلاقی کانادا فوق‌العاده کوتاه می‌باشد. کدهای اخلاقی انجمن آمریکا به کاربرد و استعمال بیشتر توجه کرده است تا تفسیر آنها. هرچند که تفاوت‌های زمانی، فرهنگی، زبانی، اجتماعی، سیاسی در جامعه مورد مطالعه وجود دارد، ولی همه این انجمن‌ها کدهای اخلاقی تقریباً مشابه‌ای دارند.

فالیز^۹ (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان "اخلاق اطلاع‌رسانی برای متخصصان کتابخانه در قرن بیست و یکم" کدهای اخلاقی مجامع حرفه‌ای (انجمن کتابداران آمریکا، انجمن کتابخانه‌های حقوق آمریکا، انجمن اطلاع‌رسانی آمریکا و انجمن آرشیویست‌های آمریکا) را مورد بررسی قرار داد. این پژوهش به روش تحلیل محتوا انجام شده است. نتایج تحقیق نشان داد مجامع حرفه‌ای

ویژگی‌های فرهنگی ملل و اقوام مختلف، نظارت و ارزشیابی به هنگام، همگامی با پیشرفت‌های حرفه، سازمان و مدیریت کتابخانه و استفاده منطقی از تکنولوژی اطلاعات.

موسوی زاده (۱۳۸۴) در پژوهشی با عنوان "ارزش‌های اخلاقی از نظر متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران" دیدگاه متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران را در مورد ارزش‌های اخلاقی مورد بررسی قرار داد. نتایج حاصل نشان داد سه ارزش اخلاقی مهم از نظر جامعه آماری عبارتند از: (۱) ارائه خدمات به استفاده‌کنندگان، (۲) فراهم آوردن امکانات برای دسترسی یکسان به اطلاعات (۳) کمک به ارتقاء سطح سواد اطلاعاتی استفاده‌کنندگان.

پیشینه پژوهش در خارج کشور

هاوکمپ^۱ (۱۹۹۴) در پژوهش خود ارزش‌های اخلاقی متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی شاغل در کتابخانه‌های پژوهشی آمریکا را مطالعه کرده است و تفاوت‌های اندکی را در میان ارزش‌های اخلاقی پذیرفته شده آنها مشاهده کرده است.

لانزدیل^۲ (۱۹۹۵) در پژوهشی با عنوان "ارزش‌های اخلاقی کتابداران کتابخانه‌های مدارس کتابداری و اطلاع‌رسانی انگلستان"، ارزش‌های اخلاقی کتابداران را بررسی کرد و به این نتیجه رسید که در میان آنها ارزش‌های اخلاقی مشابهی وجود دارد.

دول و هوریج^۳ (۲۰۰۱) در پژوهشی "ارزش‌های اخلاقی کتابداری کتابخانه‌های دانشگاهی کشورهای اروپایی و آمریکای شمالی" را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه دست یافتند در دیدگاه‌های آنها تفاوت وجود دارد و از ارزش‌های اخلاقی یکسانی پیروی نمی‌کنند.

جفرسون و کونترارز^۴ (۲۰۰۵) در پژوهشی با عنوان "جنبه‌های اصول اخلاقی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در فارغ‌التحصیلان ایالات متحده آمریکا" اصول اخلاق حرفه‌ای کتابداری و اطلاع‌رسانی را در میان دانشجویان فارغ‌التحصیل در ایالات متحده مورد بررسی قرار دادند

⁵ Kohler

⁶ Association des Bibliothecaires Francais ABF)

⁷ Colegio de Bibliotecarios de Chile (CBA)

⁸ The Canadian library Association (CLA)

⁹ Fallis

¹ Hove_Kemp

² Lonsdale

³ Dole & hurych

⁴ Jefferson & Conteras

پرسش پژوهش از آزمون فریدمن و برای رد یا قبول فرضیات از آزمون کروسکال والیس و U من ویتنی استفاده شده است.

پاسخ پرسش های اساسی پژوهش:

۱. اولویت بندی اصول اخلاق حرفه ای پیشنهادی از دیدگاه کتابداران دانشگاهی به چه صورت می باشد؟
به منظور پاسخگویی به این پرسش از آزمون فریدمن استفاده شده است. از این آزمون برای اولویت بندی مؤلفه ها و همچنین اولویت بندی گویه های هر مولفه استفاده شده است. میانگین رتبه ها مشخص کننده ترتیب اولویت می باشد. مواردی که دارای میانگین رتبه بیشتر می باشد به عنوان اولویت اول و سایر اولویت ها به همین ترتیب مشخص می شود.

موضوعات هسته ای و اصلی در اخلاق کتابداری و اطلاع رسانی را آزادی فکری، دسترسی مساوی به اطلاعات، تامین محرمانگی و حق مالکیت فکری می دانند. او در این تحقیق بیان کرد: نویسندگانی مانند: هاپتمن، فرلیچ^۱، اسمیت، آلفینو^۲، مینتز^۳ و کوهرلر از جمله کسانی هستند که در زمینه اخلاق کتابداری مطالب زیادی نوشته اند که هم اکنون در سایت^۴ موجود است، اما مهمترین منابعی که بایستی مطالعه شود تا بصورت اصولی با اخلاق کتابداری آشنا شویم، کدهای اخلاقی که از سوی مجامع حرفه ای مختلف برای حرفه کتابداری پذیرفته شده است می باشد.

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه آماری

در پژوهش حاضر بنا به ماهیت موضوع، اهداف پژوهش و سؤال ها برای گردآوری اطلاعات از روش پیمایشی برای کتابداران دانشگاهی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش کتابداران کتابخانه مرکزی دانشگاه های دولتی کشور می باشد. از آنجائیکه جامعه آماری از حجم و وسعت جغرافیایی زیادی برخوردار است و مراجعه یا دسترسی به تمام آنها مقدور نمی باشد، بنا بر این ناگزیر به تعیین نمونه و تعمیم نتایج پژوهش به جامعه مورد مطالعه می باشیم. روش نمونه گیری برای جامعه کتابداران دانشگاهی بصورت تصادفی خوشه ای می باشد با استفاده از این روش کتابخانه مرکزی دانشگاه های دولتی ۷ استان کشور (تهران، مشهد، کرمانشاه، تبریز، مازندران، شیراز، اصفهان) که در مجموع شامل ۳۳ دانشگاه دولتی با تعداد ۴۸۰ کتابدار دانشگاهی می باشد به عنوان نمونه آماری انتخاب شد. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه می باشد. از ۴۸۰ پرسشنامه که بین کتابداران دانشگاهی پخش شد تعداد ۴۴۵ آن عودت داده شد.

یافته های پژوهش

در این قسمت نتایج پژوهش در ارتباط با سوال های پژوهش و فرضیه ها به ترتیب ارائه می شود برای پاسخ به

¹ Froehlich .

² Alofino

³ Mintz

⁴ <http://icie.zkm.de>, <http://www.sir.arizona.edu/ier>

اولویت‌بندی اصول اخلاق حرفه‌ای پیشنهادی از دیدگاه کتابداران دانشگاهی

جدول ۱. نتایج مربوط به آزمون فریدمن براساس اولویت‌بندی مولفه‌ها

ترتیب اولویت	میانگین رتبه	حداکثر امتیازات	حداقل امتیازات	انحراف معیار امتیازات	میانگین امتیازات	تعداد	مولفه‌ها
۱	۴/۱۳	۳۰	۲۳	۱/۷۵۰	۲۷/۴۹۲	۴۴۵	مسئولیت در قبال خود
۲	۴/۰۶	۲۵	۲۱	۱/۷۰۴	۲۴/۸۳	۴۴۵	مسئولیت در قبال جامعه
۳	۴/۰۲	۲۵	۲۰	۱/۰۷۶	۱۹/۱۱۹	۴۴۵	مسئولیت در قبال استفاده‌کننده
۴	۳/۶۶	۲۵	۱۶	۱/۹۳۵	۲۱/۶۳۰	۴۴۵	مسئولیت در قبال همکار
۵	۳/۵۹	۵	۲	۰/۶۶۴	۳/۴۴۹	۴۴۵	مسئولیت در قبال متخصصان سایر رشته‌ها
۶	۳/۴۳	۵	۱	۱/۰۴۷	۳/۲۱۹	۴۴۵	مسئولیت در قبال سازمان
۷	۲/۷۷	۲۵	۱۱	۲/۶۱۷	۳۹/۹۱۰	۴۴۵	مسئولیت در قبال حرفه

سازمان، متخصصان سایر رشته‌ها، جامعه ارائه شد می‌پردازیم:

مؤلفه ۱ مسوئلیت در قبال خود شامل گویه‌های:

- S1: رعایت وقت‌شناسی در ارائه خدمات به مراجعان
 S2: احساس مسولیت و نظم در کلیه فعالیت‌های حرفه‌ای خود
 S3: برخورد مودبانه در ارتباط با همکاران و مراجعه‌کنندگان و پرهیز از به کار بردن رفتارهای توهین‌آمیز در محیط کار
 S4: رعایت صداقت و درستی در انجام وظایف محوله
 S5: رعایت انصاف در رفتار و در قضاوت‌های خویش در تمام مراحل انجام کار
 S6: پایبندی به اصول اخلاقی و ارزش‌های انسانی (همانند انسان‌دوستی، احترام به همه افراد بدون توجه به موقعیت اجتماعی، مذهب، ملیت، جنس، سن....) در انجام فعالیت‌های شغلی

همانطور که از نتایج جدول ۱ مشاهده می‌شود از دیدگاه کتابداران دانشگاهی مسوئلیت در قبال خود با میانگین رتبه ۴/۱۳ در اولویت اول، مسوئلیت در قبال جامعه با میانگین رتبه ۴/۰۶ در اولویت دوم، مسوئلیت در قبال استفاده‌کننده با میانگین رتبه ۴/۰۲ در اولویت سوم، مسوئلیت در قبال همکار با میانگین رتبه ۳/۶۶ در اولویت چهارم، مسوئلیت در قبال متخصصان سایر رشته‌ها با میانگین رتبه ۳/۵۹ در اولویت پنجم، مسوئلیت در قبال سازمان با میانگین رتبه ۳/۴۳ در اولویت ششم و مسوئلیت در قبال حرفه با میانگین رتبه ۲/۷۷ در اولویت هفتم قرار می‌گیرد.

رتبه‌بندی گویه‌های هر مؤلفه با توجه به نظر کتابداران دانشگاهی

در این قسمت با توجه به نظر کتابداران دانشگاهی به رتبه‌بندی ۳۱ گویه که در قالب ۷ مؤلفه به ترتیب مسوئلیت در قبال: خود، همکار، استفاده‌کننده، حرفه،

جدول ۲. نتایج مربوط به آزمون فریدمن برای رتبه بندی گویه های مسوولیت در قبال خود با توجه به نظر کتابداران دانشگاهی

رتبه میانگین	حداکثر امتیازات	حداقل امتیازات	انحراف معیار امتیازات	میانگین امتیازات	تعداد	گویه ها
۳/۰۶	۵	۲	۱/۶۲۰	۳/۲۷۴	۴۴۵	s1
۳/۲۹	۵	۳	۱/۴۲۱	۳/۶۸۰	۴۴۵	s2
۴/۸۸	۵	۳	۰/۴۲۵	۴/۷۷۰	۴۴۵	s3
۴/۲۰	۵	۳	۰/۵۸۵	۴/۳۰۵	۴۴۵	s4
۴/۸۳	۵	۳	۰/۴۵۴	۴/۷۲۲	۴۴۵	s5
۴/۵۵	۵	۳	۰/۵۳۰	۴/۵۵۹	۴۴۵	s6

S9 : خودداری از ارائه خدماتی که، خارج از توانایی و مسوولیت فردی است و معرفی استفاده کنندگان جهت دریافت پاسخ های بیشتر به همکاران مناسب تر
S10 : پرهیز از برتری طلبی با هدف کسب شهرت و از آسیب رساندن و بدخواهی نسبت به شهرت حرفه ای متخصصان دیگر

S11 : فعالیتهایی همانند (سمینارها، کنفرانس ها) که سهمیم شدن همکاران در جریانات حرفه را فراهم می سازد را به رسمیت شناخته و از آن حمایت می کنیم.

همانطور که از نتایج جدول ۲ مشاهده می شود برخورد مؤدبانه در ارتباط با همکاران و مراجعه کنندگان و پرهیز از بکار بردن رفتارهای توهین آمیز در محیط کار با میانگین رتبه ۴/۸۸ در رتبه اول و رعایت وقت شناسی با میانگین رتبه ۳/۰۶ در رتبه ششم قرار گرفته است

مؤلفه ۲ مسوولیت در قبال همکار شامل گویه های:

S7 : راهنمایی و کمک به اعضای کم تجربه و دانشجویان کتابداری در جهت توسعه مهارت های مورد نیاز
S8 : تبادل اطلاعات با همکاران برای ارتقای اثر بخشی حرفه کتابداری

جدول ۳. نتایج مربوط به آزمون فریدمن برای رتبه بندی گویه های مسوولیت در قبال همکار براساس نظر کتابداران دانشگاهی

رتبه میانگین	حداکثر امتیازات	حداقل امتیازات	انحراف معیار امتیازات	میانگین امتیازات	تعداد	گویه ها
۳/۸۰	۵	۲	۱/۲۱۱	۳/۸۹۶	۴۴۵	s7
۴/۲۶	۵	۲	۰/۵۳۵	۴/۳۳۲	۴۴۵	s8
۳/۰۸	۵	۲	۱/۵۱۱	۳/۲۹۴	۴۵۵	s9
۴/۱۲	۵	۳	۰/۵۱۶	۴/۱۴۹	۴۴۵	s10
۳/۰۶	۵	۳	۱/۶۲۰	۳/۲۷۴	۴۴۵	s11

شناخته و از آن حمایت می کنیم. با میانگین رتبه ۳/۰۶ در رتبه پنجم قرار می گیرد.

مؤلفه ۳ مسوولیت در قبال استفاده کننده شامل گویه های:

همانطور که از نتایج جدول ۳ مشاهده می شود تبادل اطلاعات با همکاران برای ارتقای اثر بخشی حرفه کتابداری با میانگین رتبه ۴/۲۶ در رتبه اول قرار می گیرد و فعالیتهایی همانند (سمینارها، کنفرانس ها) که سهمیم شدن همکاران در جریانات حرفه را فراهم می سازد را به رسمیت

- S12 : ارائه عالی‌ترین سطح خدمات به کلیه کاربران از طریق سازمان‌دهی مناسب منابع، تدوین خط‌مشی‌های مناسب، تسهیل دسترسی و پاسخگویی محترمانه به نیازهای اطلاعاتی کاربران
- S13 : پرهیز از موقعیت‌هایی که در آن ممکن است علایق و سلیق ما در تضاد با منافع مراجعه‌کنندگان
- خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی، همکاران و کارمندان باشد.
- S14 : رعایت حریم خصوصی کاربران
- S15 : عشق ورزیدن به انسانها و تلاش برای فراهم کردن دسترسی آسان و برابر آنها به اطلاعات

جدول ۴. نتایج مربوط به آزمون فریدمن برای رتبه بندی گویه‌های مسوولیت در قبال استفاده‌کننده بر اساس نظرات کتابداران دانشگاهی

گویه ها	تعداد	میانگین امتیازات	انحراف معیار امتیازات	حداقل امتیازات	حداکثر امتیازات	میانگین رتبه
s12	۴۴۵	۴/۵۰۷	۰/۵۴۸	۲	۵	۴/۴۷
s13	۴۴۵	۳/۶۹۸	۱/۴۱۶	۳	۵	۳/۳۱
s14	۴۴۵	۴/۷۵۹	۰/۳۹۱	۲	۵	۴/۸۲
s15	۴۴۵	۳/۷۵۷	۱/۳۳۶	۲	۵	۳/۵۱

- همانطور که از نتایج جدول ۴ مشاهده می‌شود حفظ حریم خصوصی کاربران با میانگین رتبه ۴/۸۲ در رتبه اول و پرهیز از موقعیت‌هایی که در آنها ممکن است علایق و سلیق ما در تضاد با منافع مراجعه‌کنندگان خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی باشد با میانگین رتبه ۳/۳۱ در رتبه چهارم قرار می‌گیرد.
- مؤلفه ۴ مسوولیت در قبال حرفه شامل گویه‌های:**
- S16 : استفاده از عالی‌ترین قوانین و استانداردها در اجرای کارهای تخصصی و حرفه ای
- S17 : اطاعت و پیروی از آیین‌نامه داخلی انجمن و قوانین مربوط به رفتارهای حرفه‌ای
- S18 : تلاش برای انجمن حرفه‌ای قوی و منسجم که در آن دوام به واسطه مشارکت هوشیارانه و مجدانه تقویت شود.
- S19 : تلاش برای همگامی با آخرین پیشرفت‌ها و فن‌آوری‌های جدید در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی برای ارائه بهترین خدمات ممکن
- S20 : اعتماد به اصل ارزیابی تصمیمات و عملکردهای اعضای حرفه کتابداری از دیدگاه تخصصی
- S21 : عشق به کار و ارزش والا برای حرفه کتابداری قائل شدن
- S22 : بکارگیری نهایت سعی و تلاش خویش نسبت به آینده حرفه کتابداری از طریق ارتقاء و توسعه دانش و مهارت‌های حرفه‌ای خود
- S23 : خودداری از دریافت هرگونه اجر و پاداش نامعمول / نامشروع در قبال ارائه خدمات به کاربران
- S24 : تلاش برای جلب اعتماد و احترام عمومی نسبت به حرفه با بهره‌گیری از توانایی‌های تخصصی خود

جدول ۵. نتایج مربوط به آزمون فریدمن برای رتبه بندی گویه های مسولیت در قبال حرفه براساس نظرات کتابداران

دانشگاهی

گویه ها	تعداد	میانگین امتیازات	انحراف معیار امتیازات	حداقل امتیازات	حداکثر امتیازات	میانگین رتبه
s16	۴۴۵	۳/۶۱۷	۱/۴۱۲	۲	۵	۳/۲۲
s17	۴۴۵	۳/۶۹۸	۱/۴۰۷	۲	۵	۳/۳۸
s18	۴۴۵	۲/۲۷۴	۲/۹۲۵	۲	۵	۲/۵۶
s19	۴۴۵	۳/۷۹۷	۱/۳۱۱	۲	۵	۳/۷۲
s20	۴۴۵	۳/۳۰۸	۱/۵۶۷	۲	۵	۳/۱۵
s21	۴۴۵	۳/۷۱۶	۱/۴۰۶	۲	۵	۳/۳۹
s22	۴۴۵	۲/۸۲۱	۲/۶۹۲	۲	۵	۲/۹۲
s23	۴۴۵	۱/۳۷۷	۳/۷۸۹	۲	۵	۱/۱۱
s24	۴۴۵	۱/۴۶۶	۳/۲۵۱	۲	۵	۱/۵۴

مؤلفه ۵ مسولیت در قبال سازمان شامل گویه: S25: تمایز بین عقاید شخصی با وظایف حرفه ای و اجتناب از دخالت دادن عقاید شخصی در اجرای اهداف سازمان کتابخانه یا در ایجاد دسترسی به منابع اطلاعاتی.

همانطور که از نتایج جدول ۵ مشاهده می شود تلاش برای همگامی با آخرین پیشرفت ها و فن آوری های جدید در حوزه کتابداری و اطلاع رسانی برای ارائه بهترین خدمات ممکن با میانگین رتبه ۳/۷۲ در رتبه اول و خودداری از هر گونه اجر و پاداش نامعمول / نامشروع در قبال ارائه خدمات به کاربران با میانگین رتبه ۱/۱۱ در رتبه نهم قرار دارد.

جدول ۶. نتایج آزمون فریدمن براساس نظرات کتابداران دانشگاهی

گویه	تعداد	میانگین امتیازات	انحراف معیار امتیازات	حداقل امتیازات	حداکثر امتیازات	میانگین رتبه
s25	۴۴۵	۳/۷۴۹	۱/۳۲۴	۲	۵	۳/۴۳

S26: رعایت احترام متقابل و تداوم مشارکت مساعی با متخصصان حرفه های دیگر در تعامل و ارتباط

مؤلفه ۶ مسولیت در قبال متخصصان سایر رشته ها شامل گویه:

جدول ۷. نتایج آزمون فریدمن براساس نظرات کتابداران دانشگاهی

گویه	تعداد	میانگین امتیازات	انحراف معیار امتیازات	حداقل امتیازات	حداکثر امتیازات	میانگین رتبه
s26	۴۴۵	۳/۴۱۹	۱/۱۴۷	۱	۵	۳/۵۹

S30 : عشق ورزیدن و ارج نهادن به هویت و فرهنگ

ایرانی

S31 : در ایفای نقش حرفه ای خود به شرافت

اجتماعی توجه کرده و احترام به مملکت و کشور خویش را در اولویت قرار می‌دهیم.

مؤلفه ۷ شامل گویه‌های:

S27: دفاع از آزادی اندیشه و مقاومت در برابر سانسور

(در چارچوب قوانین کشوری)

S28 : رعایت حقوق مالکیت فکری

S29 : اعتقاد به اولویت، رفاه و منافع عموم نسبت به

رفاه و منافع هر شخص یا گروه یا نهاد و حزب

جدول ۸. نتایج مربوط به آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی گویه‌های مسوولیت در قبال جامعه از نظر کتابداران دانشگاهی

گویه ها	تعداد	میانگین امتیازات	انحراف معیار امتیازات	حداقل امتیازات	حداکثر امتیازات	میانگین رتبه
s27	۴۴۵	۴/۶۴۰	۰/۴۶۴	۲	۵	۴/۷۱
s28	۴۴۵	۴/۴۳۶	۰/۴۲۳	۲	۵	۴/۳۴
s29	۴۴۵	۳/۸۰۴	۱/۱۲۸	۱	۵	۳/۸۱
s30	۴۴۵	۳/۶۹۹	۱/۶۲۱	۱	۵	۳/۴۷
s31	۴۴۵	۳/۹۶۵	۱/۰۲۱	۱	۵	۳/۹۸

۲. وجود افراد غیرمتخصص در جایگاه مدیریت در کتابخانه‌های دانشگاهی

۳. عدم اجرای عدالت اداری در سطح کتابخانه

۴. عدم برخورداری وجدان کاری از سوی کتابداران

۵. عدم برخورداری مدیران از روحیه انتقادپذیری

۶. نداشتن برنامه‌ها و راهکارهای جدید نسبت به ارتقاء دانش علمی و عملی کتابداران دانشگاهی همگام با فناوری روز از سوی مدیران کتابخانه

۷. نبود حمایت لازم و کافی از سوی انجمن کتابداری ایران برای جامعه کتابداران

۸. عدم وجود مکانیسم صحیح اطلاع‌رسانی از سوی انجمن کتابداری ایران برای حضور و شرکت در همایش‌ها و سمینارها

۹. عدم آشنایی سایر رشته‌ها از کارکردها و عملکردهای رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی

۱۰. نداشتن نظامنامه اخلاقی مدون و مکتوب

۱۱. عدم خودباوری جامعه کتابداری به نقش خود در ارتقاء و منزلت کتابداری و اطلاع‌رسانی

پس می‌توانیم نتیجه بگیریم نظامنامه‌نهایی مورد توافق کتابداران تمامی مولفه‌ها و گویه‌های مربوط به آن را شامل می‌شود، ولی لازم است برای رفع مشکلات یاد شده و

همانطور که از نتایج جدول ۸ مشاهده می‌شود دفاع از اصل آزادی اندیشه و مقاومت در برابر سانسور (در چارچوب قوانین کشوری) با میانگین رتبه ۴/۷۱ در رتبه اول و عشق ورزیدن به هویت و فرهنگ ایرانی با میانگین رتبه ۳/۴۷ در رتبه پنجم قرار دارد

۲. نظامنامه اخلاقی نهایی مورد نظر کتابداران دانشگاهی چه مواردی را شامل می‌شود؟

نتایج حاصل از پرسش شماره ۱ و نیز با توجه به نظرات کتابداران دانشگاهی می‌توان اینگونه نتیجه گرفت هر چند میانگین رتبه مؤلفه مسوولیت در قبال حرفه و گویه‌های مربوط به آن در سطح پایینی است ولی این امر دلیل بر کم‌اهمیت بودن یا مخالفت کتابداران دانشگاهی با مؤلفه و گویه‌های ذکر شده در اصول اخلاقی نمی‌باشد بلکه از دید این گروه بدلیل مشکلات و مسائلی که ذیلاً به آن پرداخته می‌شود ضمانت اجرائی این گویه‌ها در محیط کار، در سطح پایینی می‌باشد.

دلایلی که کتابداران دانشگاهی بیان کردند شامل موارد زیر می‌باشد:

۱. نارسایی در بهبود وضعیت اقتصادی و شرایط کاری نیروی انسانی شاغل در کتابخانه‌های دانشگاهی

تحصیلات، تخصص شغلی، جنسیت، سمت، نوع استخدام آنان تفاوت معنی داری وجود دارد.

۱- الف. بین دیدگاه کارمندان به اصول اخلاق حرفه ای با توجه به تجربه کاری آنان تفاوت معنی داری وجود دارد.

ایجاد زمینه مساعد برای تدوین اصول اخلاق حرفه ای که از ضمانت اجرائی لازم برخوردار باشد تدابیری اندیشیده شود.

آزمون فرضیه ها

۱. بین دیدگاه کتابداران دانشگاهی به اصول اخلاق حرفه ای با توجه به سن، تجربه کاری، سطح

جدول ۱. آزمون کروسکال والیس برای آزمون فرضیه ۱- الف مربوط به تجربه کاری کتابداران دانشگاهی

سطح معناداری	درجات آزادی	مقدار کروسکال والیس	میانگین رتبه ها	تعداد	شاخص آماری
					گروهها
۰/۲۰۳	۳	۴/۶۰۲	۲۰۷/۸۸	۱۶۹	تا ۸
			۲۲۶/۲۳	۱۳۸	۹ تا ۱۶
			۲۴۱/۵۷	۹۶	۱۷ تا ۲۴
			۲۳۰/۷۶	۴۲	بالاتر از ۲۵
				۴۴۵	کل

خصوص اصول اخلاقی تفاوت معنی داری نداشته است. بر این اساس فرضیه ۱- الف تایید نمی شود.

۱- ب. بین دیدگاه کارمندان به اصول اخلاق حرفه ای با توجه به سطح تحصیلات آنان تفاوت معنی داری وجود دارد.

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می شود بین دیدگاه کتابداران دانشگاهی با میزان تجربه کاری به لحاظ اصول اخلاق حرفه ای مورد نظر تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارت دیگر از آنجائیکه سطح معنی داری ۰/۲۰۳ از ۰/۰۵ بزرگتر است، بنابراین دیدگاه کتابداران دانشگاهی در

جدول ۲. آزمون کروسکال والیس برای آزمون فرضیه ۱- ب مربوط به سطح تحصیلات کتابداران دانشگاهی

سطح معناداری	درجات آزادی	مقدار کروسکال والیس	میانگین رتبه ها	تعداد	شاخص آماری
					گروهها
۰/۲۲۶	۳	۴/۳۵۰	۲۳۰/۵۱	۴۱	دپلم
			۲۴۷/۳۱	۶۰	کاردانی
			۲۱۳/۷۲	۲۵۵	کارشناسی
			۲۰۸/۸۴	۱۸	کارشناسی ارشد
			۲۱۸/۳۸	۸	دکترا
				۴۴۵	کل

از ۰/۰۵ بزرگتر است، بنابراین دیدگاه کتابداران دانشگاهی در خصوص اصول اخلاقی تفاوت معنی داری نداشته است. بر این اساس فرضیه ۱- ب تایید نمی شود.

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می شود بین دیدگاه کتابداران دانشگاهی با سطوح مختلف تحصیلات به لحاظ اصول اخلاق حرفه ای مورد نظر تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارت دیگر از آنجائیکه سطح معنی داری ۰/۲۲۶

۱- ج. بین دیدگاه کارمندان به اصول اخلاق حرفه‌ای با توجه به تخصص شغلی آنان تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۳. آزمون II من ویتنی برای آزمون فرضیه ۱- ج مربوط به تخصص شغلی کتابداران دانشگاهی

شاخص آماری / گروهها	تعداد	میانگین رتبه	مجموع رتبه‌ها	مقدار من ویتنی	سطح معناداری
کتابدار	۲۷۶	۲۲۳/۴۳	۶۱۶۶۵/۵۰	۲/۳۲۰	۰/۹۲۹
غیر کتابدار	۱۶۹	۲۲۲/۳۰	۳۷۵۶۹/۵۰		

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود بین دیدگاه کتابداران دانشگاهی با تخصص شغلی مختلف به لحاظ اصول اخلاق حرفه‌ای مورد نظر تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارت دیگر از آنجائیکه سطح معنی‌داری ۰/۹۲۹ از ۰/۰۵ بزرگتر است، بنابراین دیدگاه کتابداران دانشگاهی

در خصوص اصول اخلاقی تفاوت معنی‌داری نداشته است. بر این اساس فرضیه ۱- ج تایید نمی‌شود.

۱- د. بین دیدگاه کارمندان به اصول اخلاق حرفه‌ای با توجه به جنسیت آنان تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۴. آزمون II من ویتنی برای آزمون فرضیه ۱- د مربوط به جنسیت کتابداران دانشگاهی

شاخص آماری / گروهها	تعداد	میانگین رتبه	مجموع رتبه‌ها	مقدار من ویتنی	سطح معناداری
مرد	۱۴۵	۲۲۰/۲۴	۳۱۹۳۵/۵۰	۲/۱۳۵	۰/۷۵۳
زن	۳۰۰	۲۲۴/۳۳	۶۷۲۹۹/۵۰		

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود بین دیدگاه کتابداران دانشگاهی با جنسیت متفاوت به لحاظ اصول اخلاق حرفه‌ای مورد نظر تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارت دیگر از آنجائیکه سطح معنی‌داری ۰/۷۵۳ از ۰/۰۵ بزرگتر است، بنابراین دیدگاه کتابداران دانشگاهی در

این اساس فرضیه ۲- د تایید نمی‌شود.

۱- ه. بین دیدگاه کارمندان به اصول اخلاق حرفه‌ای با توجه به سمت سازمانی آنان تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۵ آزمون کروسکال وایس برای آزمون فرضیه ۱- ه مربوط به سمت سازمانی کتابداران دانشگاهی

شاخص آماری / گروهها	تعداد	میانگین رتبه‌ها	مقدار کروسکال وایس -	درجات آزادی	سطح معناداری
رئیس	۱۷	۱۷۸/۸۸	۴/۳۵۰	۳	۰/۲۲۶
معاون	۲۴	۱۶۷/۰۸			
سرپرست بخش	۱۰۹	۲۳۲/۴۶			
کارشناس	۲۴۴	۲۲۷/۶۶			
کمک کارشناس	۵۱	۲۲۱/۵۱			
کل	۴۴۵				

معنی داری نداشته است. بر این اساس فرضیه ۲- ه تأیید نمی شود.

۱- و. بین دیدگاه کارمندان به اصول اخلاق حرفه ای با توجه به نوع استخدامی آنان تفاوت معنی داری وجود دارد.

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می شود بین دیدگاه کتابداران دانشگاهی با انواع مختلف سمت سازمانی به لحاظ اصول اخلاق حرفه ای مورد نظرتفاوت معناداری وجود ندارد به عبارت دیگر از آنجائیکه سطح معنی داری ۰/۲۲۶ از ۰/۰۵ بزرگتر است، بنابراین دیدگاه کتابداران دانشگاهی در خصوص اصول اخلاقی تفاوت

جدول ۶. آزمون کروسکال والیس برای آزمون فرضیه ۱- و مربوط به نوع استخدام کتابداران دانشگاهی

شاخص آماری / گروهها	تعداد	میانگین رتبه ها	مقدار کروسکال- والیس	درجات آزادی	سطح معناداری
رسمی	۲۳۲	۲۱۳/۷۲	۲/۵۵۵	۲	۰/۲۷۹
قراردادی	۱۴۹	۲۳۲/۳۵			
پیمانی	۶۴	۲۳۴/۸۸			
کل	۴۴۵				

در خصوص اصول اخلاقی تفاوت معنی داری نداشته است. بر این اساس فرضیه ۱- و تأیید نمی شود.

۱- ز. بین دیدگاه کارمندان به اصول اخلاق حرفه ای با توجه به سن آنان تفاوت معنی داری وجود دارد.

همانطور که در جدول ۶ مشاهده می شود بین دیدگاه کتابداران دانشگاهی با انواع مختلف استخدام به لحاظ اصول اخلاق حرفه ای مورد نظر تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارت دیگر از آنجائیکه سطح معنی داری ۰/۲۷۹ از ۰/۰۵ بزرگتر است، بنابراین دیدگاه کتابداران دانشگاهی

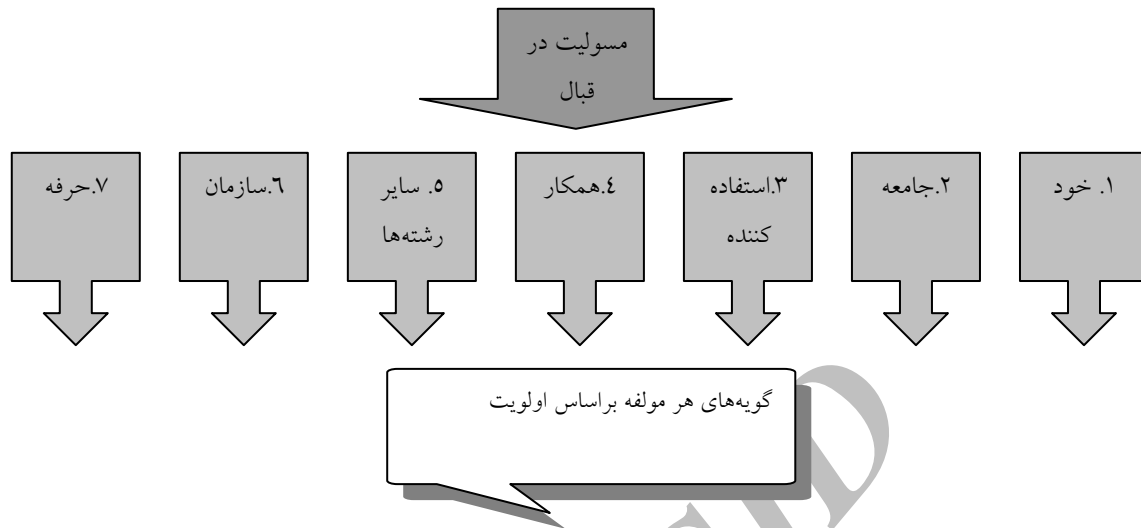
جدول ۷. آزمون کروسکال والیس برای آزمون فرضیه ۱- ز مربوط به سن کتابداران دانشگاهی

شاخص آماری / گروهها	تعداد	میانگین رتبه ها	مقدار کروسکال والیس	درجات آزادی	سطح معناداری
30 کمتر	۱۱۰	۲۴۱/۴۱	۱۰/۱۰۸	۳	۰/۰۱۸
۳۵ تا ۳۰	۹۷	۱۸۷/۸۹			
۴۰ تا ۳۶	۹۶	۲۲۵/۸۹			
41 بالاتر	۱۴۲	۲۳۰/۷۷			
کل	۴۴۵				

حرفه ای با توجه به سن آنان وجود دارد بر این اساس فرضیه ۲- ز تأیید می شود.

همانطور که از نتایج جدول ۷ مشاهده می شود تفاوت معناداری بین دیدگاه اعضای کارمندان به اصول اخلاق حرفه ای با توجه به سن آنان وجود دارد که مقدار کروسکال والیس محاسبه شده ۱۰/۱۰۸ با درجات آزادی ۳ بیشتر از مقدار بحرانی جدول می باشد. بنابراین در سطح معنی داری $p < 0/05$ می توانیم بگوییم که تفاوت معناداری بین دیدگاه اعضای کارمندان به اصول اخلاق

چارچوب‌نهایی پیشنهادی نظامنامه اخلاقی از نظر کتابداران دانشگاهی

۱. مسوؤلیت در قبال خود :

۱. برخورد مودبانه در ارتباط با همکاران و مراجعه‌کنندگان و پرهیز از به کار بردن رفتارهای توهین‌آمیز در محیط کار
۲. رعایت انصاف در رفتار و در قضاوت‌های خویش در تمام مراحل انجام کار
۳. پایبندی به اصول اخلاقی و ارزش‌های انسانی (همانند انسان‌دوستی، احترام به همه افراد بدون توجه به موقعیت اجتماعی، مذهب، ملیت، جنس، سن...) در انجام فعالیت‌های شغلی
۴. رعایت صداقت و درستی در انجام وظایف محوله
۵. احساس مسوولیت و نظم در کلیه فعالیت‌های حرفه‌ای خود
۶. رعایت وقت‌شناسی در ارائه خدمات به مراجعان

۲. مسوؤلیت در قبال جامعه:

۱. دفاع از آزادی اندیشه و مقاومت در برابر سانسور (در چارچوب قوانین کشوری)
۲. رعایت حقوق مالکیت فکری
۳. در ایفای نقش حرفه‌ای خود به شرافت اجتماعی توجه کرده و احترام به مملکت و کشور خویش را در اولویت قرار می‌دهیم.
۴. اعتقاد به اولویت، رفاه و منافع عموم نسبت به رفاه و منافع هر شخص یا گروه یا نهاد و حزب

۵. عشق ورزیدن و ارج نهادن به هویت و فرهنگ ایرانی

۳. مسوؤلیت در قبال استفاده‌کننده:

۱. رعایت حریم خصوصی کاربران
۲. ارائه عالی‌ترین سطح خدمات به کلیه کاربران از طریق سازمان‌دهی مناسب منابع، تدوین خط‌مشی‌های مناسب، تسهیل دسترسی و پاسخگویی محترمانه به نیازهای اطلاعاتی کاربران
۳. عشق ورزیدن به انسانها و تلاش برای فراهم کردن دسترسی آسان و برابر آنها به اطلاعات
۴. پرهیز از موقعیت‌هایی که در آن ممکن است علایق و سلايق ما در تضاد با منافع مراجعه‌کنندگان خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی، همکاران و کارمندان باشد.

۴. مسوؤلیت در قبال همکار:

۱. تبادل اطلاعات با همکاران برای ارتقای اثر بخشی حرفه کتابداری
۲. پرهیز از برتری‌طلبی با هدف کسب شهرت و از آسیب رساندن و بدخواهی نسبت به شهرت حرفه‌ای متخصصان دیگر
۳. راهنمایی و کمک به اعضای کم‌تجربه و دانشجویان کتابداری در جهت توسعه مهارت‌های مورد نیاز

نتیجه گیری

همانطور که از نتایج پژوهش ملاحظه می شود رابطه مستقیمی بین میانگین رتبه پایین بعضی از گویه ها و مولفه های مربوط به آن با مشکلات ارائه شده از سوی کتابداران دانشگاهی وجود دارد. در واقع تقدم و تأخر هر یک از این مؤلفه ها و گویه های مربوط به آن نمی تواند دلیل بر اهمیت یا کم اهمیت بودن یکی بر دیگری باشد، علاوه بر این نظامنامه اخلاقی جامع و کامل می تواند مسؤلیت جامعه متخصص را نسبت به خود، همکار، استفاده کننده، حرفه، جامعه، رشته و سازمان بصورت روشن و شفاف بیان می کند. در این راستا باید شرایطی مهیا شود که اصول اخلاق حرفه ای تدوین شده از ضمانت اجرائی بالایی برخوردار باشد، از آنجایی که کتابداران دانشگاهی نیز در بطن کار قرار دارند بیان کردند با گویه های ارائه شده مخالفتی ندارند بلکه بدلیل مسائل و مشکلات موجود ضمانت اجرائی بعضی از گویه ها در محیط کار پایین است، بنابراین با در نظر گرفتن این موضوع لازم است ابتدا برای رفع مشکلات یاد شده از سوی کتابداران دانشگاهی و ایجاد زمینه مساعد برای تدوین اصول اخلاق حرفه ای که از ضمانت اجرائی لازم برخوردار باشد از سوی متولیان امر تدابیری اندیشیده شود.

منابع

– آزاد، اسدالله (۱۳۸۲). "اخلاق حرفه ای" دایره المعارف کتابداری و اطلاع رسانی. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ج ۱، ص ۱۱۱.

– اخلاق حرفه ای کتابداری و اطلاع رسانی. تألیف و ترجمه انجمن کتابداری قم؛ ویراسته علیرضا اسفندیاری مقدم. تهران: کتابدار، ۱۳۸۶.

– موسوی زاده، زهرا (۱۳۸۴). "ارزشهای اخلاقی از نظر متخصصان کتابداری و اطلاع رسانی ایران". فصلنامه کتاب، دوره ۱۶، شماره ۲، ص ۱۴.

– منوریان، ستاره (۱۳۸۳). "اخلاق کتابداری از دیدگاه کتابداران دانشگاه های دولتی شهر تهران (عوامل موثر در اخلاق کتابداری)". تهران: دانشگاه تهران.

۴. خودداری از ارائه خدماتی که، خارج از توانایی و مسوولیت فردی است و معرفی استفاده کنندگان جهت دریافت پاسخ های بیشتر به همکاران مناسب تر

۵. فعالیتهایی همانند (سمینارها، کنفرانس ها) که سهمیم شدن همکاران در جریان حرفه را فراهم می سازد را به رسمیت شناخته و از آن حمایت می کنیم.

۵. مسوولیت در قبال متخصصان سایر رشته ها:

۱. تمایز بین عقاید شخصی با وظایف حرفه ای و اجتناب از دخالت دادن عقاید شخصی در اجرای اهداف سازمان کتابخانه یا در ایجاد دسترسی به منابع اطلاعاتی

۶. مسوولیت در قبال سازمان:

۱. رعایت احترام متقابل و تداوم مشارکت مساعی با متخصصان حرفه های دیگر در تعامل و ارتباط

۷. مسوولیت در قبال حرفه:

۱. تلاش برای همگامی با آخرین پیشرفت ها و فن-آوری های جدید در حوزه کتابداری و اطلاع رسانی برای ارائه بهترین خدمات ممکن

۲. عشق به کار و ارزش والا برای حرفه کتابداری قائل شدن

۳. اطاعت و پیروی از آیین نامه داخلی انجمن و قوانین مربوط به رفتارهای حرفه ای

۴. استفاده از عالی ترین قوانین و استانداردها در اجرای کارهای تخصصی و حرفه ای

۵. اعتماد به اصل ارزیابی تصمیمات و عملکردهای اعضای حرفه کتابداری از دیدگاه تخصصی

۶. بکارگیری نهایت سعی و تلاش خویش نسبت به آینده حرفه کتابداری از طریق ارتقاء و توسعه دانش و مهارت های حرفه ای خود

۷. تلاش برای انجمن حرفه ای قوی و منسجم که در آن دوام به واسطه مشارکت هوشیارانه و مجدانه تقویت شود.

۸. تلاش برای جلب اعتماد و احترام عمومی نسبت به حرفه با بهره گیری از توانایی های تخصصی خود

۹. خودداری از دریافت هرگونه اجر و پاداش نامعمول

/ نامشروع در قبال ارائه خدمات به کاربران

- Dole, wanda; hurych, j. (2001). "values for librarians information age ". available at [www. Emeral.com](http://www.Emeral.com)
- Fallis, Don. (2007). " Information ethics for twenty_ first century library professionals". Journal of Information ethics.vol25, 23-36. available at [www. emeraldinsight. Com/0737-8831.htm](http://www.emeraldinsight.Com/0737-8831.htm)
- Finks, Lee.(1991). "Librarianship needs a new code of ethics". American libraries (Jan):84- 92.
- Jefferson , N.Renee; Contreras, sylvia (2005)."Ethical perspective of library and information science – graduate students in the united states". available at www. Emeral. Com.
- Koehler, Wallace (2006)."National library associations as reflected in their code of ethics : four codes examined". Journal of library management. Vol27,83-100. available at [www. emeraldinsight. Com/0143-5124.htm](http://www.emeraldinsight.Com/0143-5124.htm)
- lonsdale, D (1995).” attitudes towards ethical issues: survey of U.K. reference librarians. and school librarianship and information science”. information ethics, vol.4, No.2 : 67 78

Archive of SID